

Hoe inheems zijn wilde planten?

Ger Londo

Op het eerste gezicht een merkwaardige titel voor een artikel. Onder wilde planten verstaan we toch soorten die in ons land in het wild voorkomen en dus inheems zijn? Inderdaad wordt de term *inheems* meestal gebezigd in de betekenis van in Nederland inheems, zoals in de Nederlandse flora's.

Maar moeten we deze betekenis ook strikt toepassen op het sortiment van heemtuinen?

Of moeten we het begrip inheems wat genuanceerder opvatten?

De aanleiding tot het schrijven van dit stuk vormt het artikel van Feiko van der Woord over de **Wilde judaspenning of maanviool** (*Lunaria rediviva*) in het vorige nummer van Oase.

Deze soort komt niet in Nederland voor en zou dus in Nederlandse heemtuinen niet thuishoren.

Maar stel dat het een heemtuin in Zuid-Limburg betreft en dat we daarbij de bovenvermelde opvatting omtrent inheemse soorten hanteren voor het sortiment van de tuin.

Dan krijgen we de vreemde situatie dat aanplant van b.v. Kraaihei wél en van Wilde judaspenning niet geoorloofd is, terwijl laatstgenoemde soort dicht over de grens al in België in het wild voorkomt en de natuurlijke groeiplaatsen van Kraaihei zich veel verder weg bevinden!

En indien zo'n heemtuin in Zuid-Limburg zich op kalkrijke grond bevindt komt het milieu daar meer met dat van Wilde judaspenning overeen dan met dat van Kraaihei. De laatste is daar duidelijk meer 'exotisch' en hoort er niet thuis.

Het is een noordelijke soort en de zuidgrens van zijn areaal loopt door het midden van Nederland. Verder is het een soort van voedselarme, zure zand- en veengronden.

Uit het bovenstaande kunnen we de conclusie trekken dat we in het

kader van heemtuinen het begrip inheems meer genuanceerd moeten opvatten.

In het algemeen is het zinvol om bij het sortiment in eerste instantie aan te sluiten bij de streek of het **plantengeografisch district** waarin de tuin ligt. Inheems krijgt dan meer de betekenis van *inheems in de streek of het district*.

Voor heemtuinen is het eigenlijk veel logischer om aan te sluiten bij plantengeografische grenzen dan bij staatkundige. De laatste zijn kunstmatig en gaan dwars door floragebieden heen.

In ons voorbeeld van een heemtuin in Zuid-Limburg kunnen we daar ook het aangrenzende deel van België bij betrekken dat in milieu en flora nauw met Zuid-Limburg verwant is zoals de Voerstreek en Moresnet. Wilde judaspenning en andere soorten, die in Nederland ontbreken maar dicht over de grens al voorkomen zoals o.a. Pyreëes lepelblad (*Cochlearia pyrenaica*) mogen in zo'n Limburgse heemtuin best groeien.

Dat kan meteen een leuk aanknopingspunt zijn voor plantengeografische beschouwingen in het kader van rondleidingen.

Hoe verder we vanuit Zuid-Limburg naar het noorden gaan, des te meer Wilde judaspenning een *exoot* wordt. Er is dus eigenlijk een geleidelijke overgang van inheems naar uitheems; naarmate een soort verder van zijn natuurlijke verspreidingsgebied in een tuin wordt aangeplant is hij meer exotisch.

Dat geldt ook voor soorten die binnen Nederland een beperkte verspreiding hebben, zoals een aantal soorten dat tot Zuid-Limburg beperkt is maar daarbuiten wel in heemtuinen wordt aangeplant.

Maar omdat Nederland klein is en het klimaat er geen grote verschillen vertoont, kan je nog best van een heemtuin spreken wanneer er

wilde planten uit het gehele land groeien zoals in het Jac. P. Thijssspark in Amstelveen.

In grotere landen zoals Duitsland of Frankrijk, met o.a. grotere klimaatverschillen, is dat niet mogelijk en zullen heemtuinen zich tot een deel van het land moeten beperken.

Dit artikel wil niet de suggestie wekken dat aanplant van Wilde judaspenning en dergelijke soorten in heemtuinen buiten Zuid-Limburg niet mag. Aanplant van deze soort in een heemtuin in Friesland of in het Gooi verschilt wat dat betreft niet veel met de aanplant aldaar van bijvoorbeeld **Christoffelkruid**, een soort die in Nederland tot Zuid-Limburg beperkt is.



Christoffelkruid - *Actaea spicata*

In openbare heemtuinen zou ik het sortiment willen beperken tot de Nederlandse soorten en (vooral wanneer heemtuinen in het oosten of zuiden van Nederland liggen) de uitheemse soorten die dicht over de Nederlandse landsgrenzen al in het wild voorkomen.

Wat men in privétuinen doet is een andere zaak. Daar kan men ook wilde soorten van verder weg aanplanten. Maar dan is het geen echte heemtuin meer.

Dr. G. Londo werkt als ecoloog-vegetatiekundige bij het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek in Leersum (voorheen: RIN)